

RISC DE CAURE PEL PRECIPICI DE LA TECNOCRÀCIA

RECUPERAR. Els experts advoquen perquè la UE no perdi el manament de compaginar creixement amb tenir cura de l'estat del benestar. **PRAGMATISME.** Hom destaca que la política expansiva del BCE contraresta les polítiques d'austeritat

JORDI GARRIGA RIU
BARCELONA

La crisi grega va posar la por al cos al ciutadà europeu benintencionat. L'ortodòxia de l'austeritat d'arrel neoliberal, que pot arribar a atemptar contra l'ànima de la UE, l'estat del benestar, ha vingut per quedar-se? Les decisions sobre política econòmica continuaran sent un *diktat* dels hegemònics països creditors, Alemanya i aliats, sobre deutors, sense prou legitimitat democràtica?

La malfiança persisteix. En el gran projecte d'unió bancària, que ha de prevenir noves ensulsiades financeres, Alemanya -i els seus aliats Holanda, Àustria i Finlàndia- ha mostrat les seves reticències a la creació d'un fons de garantia de dipòsits comú. D'altra banda, tampoc no creuen en una major integració fiscal a través d'un ministeri europeu de finances que gestioni un pressupost comú. Pensen que ens tornariem a trobar en la circumstància que uns estats suporten el deute públic d'altres, hipotètics *hereus escampa*. I, mentrestant, el ciutadà té la sensació que un pensament únic tecnòcrata ha pres els poders europeus, fins al punt que des d'una tribuna del *Financial Times* et diuen que a còpia d'ortodòxia els creditors han demolit la UE, o tot

“

Cal compaginar creixement, democràcia i benestar a la UE

JORDI TUGORES
CATEDRÀTIC D'ECONOMIA

Cal un impost europeu, per poder decidir sobre els ingressos

JORDI BACARIA
DIRECTOR DEL CIDOB

Des dels vuitanta, la UE ha intensificat les seves polítiques neoliberals

MIREN ETXEZARRETA
ECONOMISTA

un ministre de Finances de França, Emmanuel Macron, no s'està de dir que amb polítiques cegues i immobiliàries en deu anys la zona euro deixarà d'existir.

Com diu el catedràtic d'Economia de la UE, Joan Tugores, "l'essència del projecte europeu, allò que el diferencia, és l'intent de compaginar creixement, democràcia i benestar, i ara és clar que hi ha un risc de desnaturalització d'aquest equilibri". Veient el que diuen alguns centres de poder, que s'ha esgotat la capacitat dels socis de la zona euro de suportar l'estat del benestar, "cal un retorn decidit a la idea original, i això vol dir tenir clar que identificar ortodòxia amb austeritat pot ser contraproduent". Puar en la història pot servir per trobar relats allisonadors: "Als anys trenta, la defensa aferrissada del patró or de part de França, contra països deutors com ara Alemanya, va degenerar en la Segona Guerra Mundial." En aquest joc d'oposicions entre creditors i deutors, "els primers han de tenir clar que el sobreendeutament dels segons és un embolic trenat entre tots, perquè els bancs, alemanys i francesos, no van ponderar l'ús del recurs creditici."

Amb tot, Tugores pensa que la política que ha desplegat Mario Draghi al capdavant del BCE, de seguir línies expansives per empènyer l'economia, "ha estat una

aproximació al pragmatisme que ha superat les reticències d'Alemanya".

La llarga durada de la crisi va ser el problema. Jordi Bacaria, director de Cidob-Centre for International Affairs, diu: "En el cas europeu, austeritat es converteix indefectiblement en retallada en la despesa pública, que està abocada a la despesa social. Com que la crisi va durar, es va enquistar, i alguns aprofiten per preconitzar un model

L'austeritat es converteix sempre en retallada de la inversió social

d'estat amb menys prestacions socials." Caldria, al seu parer, "reforçar la unió política al voltant de l'euro, per això cal una convergència real, en competitivitat i productivitat, i no pas nominal com fins ara". Bacaria creu que s'hauria de donar més poders al Parlament Europeu sobre els afers de l'euro, però alerta que "hi ha el problema que no tots els països de la UE pertanyen a la zona euro".

Per guanyar en coresponsabilitat, pensa que hauria estat òptim "una coordinació asimètrica perquè els països amb superàvit compensessin amb despesa el dèficit d'altres".

Si parlem de la delejada integració fiscal, "caldrà un

Una manifestació a Frankfurt, davant la seu de la UE

consens sobre un impost europeu, que es podria aplicar a les grans multinacionals, les que més es beneficien del mercat únic, que fos establert pel Parlament Europeu, perquè de què serveix decidir sobre despesa, parlar d'un sistema pressupostari europeu, si no pots fer-ho sobre la font d'ingressos".

En la idea romàntica d'una UE de tots i per a tots, molts no hi creuen. L'economista Miren Etxezarreta, del Seminari Taifa i coautora de l'informe *Desentranant la UE*, considera que "la UE, que va néixer per reestructurar el capitalisme europeu, si durant alguns anys va mantenir una empremta progressista, dependent de la correlació de les forces de poder, ja a partir dels vuitanta, amb l'abandó de les polítiques intervencionistes de François Mitterrand a França i l'aplicació del plantejament desregulador de Margaret Thatcher, esdevé una institució neoliberal,

Banc Central Europeu, contra "l'Europa dels mercats". REUTERS/KAI PFAFFENBACH

en un procés que s'intensifica amb la crisi del 2008". Com recorda, "les condicions per formar part de la zona euro -control estricte del dèficit públic i del deute- ja eren pròpies d'un credo obertament neoliberal". Etxezarreta no creu que s'hagi de patir per un possible trencament de la zona euro, "ja que la seva existència els va molt bé als grans capitals europeus i, si hi ha turbulències, ja hi ha el BCE comprant bons". Creu que l'Europa de l'euro només es pot transformar per la pressió social, més que per les pobres atribucions del Parlament Europeu.

El professor d'Economia d'Esade Josep Maria Comajuncosa observa que el problema ha estat treballar a curt termini. Per promoure el control del dèficit públic, "s'ha obligat a aplicar reformes a curt termini, que en casos com el de l'economia grega, molt malmesa, s'ha vist que eren contraindicades

Edward Hugh creu que les polítiques del BCE s'imposen a l'ortodòxia

des i no tenien en compte els interessos del país". De cara al futur, "cal dissenyar bé institucions europees perquè el rigor fiscal, l'austeritat, es pugui relaxar prou perquè les economies creixin i generin ocupació". Remarca que les polítiques expansives del BCE han estat, en aquest sentit, un clar canvi d'estratègia.

El macroeconomista Edward Hugh no entrelluca en l'avenir pròxim "una unió fiscal, és impossible, perquè països com Alemanya no voldrien assumir el que gasten els del sud". Interpreta que avançar en la integració europea xoca amb "el greu problema de la fragmentació dels estats, que tenen pressions de les seves societats

ben diferents: al sud es demana antiausteritat, al nord guanyen pes forces conservadores que demanen justament el contrari".

Però això no vol dir que el futur sigui tenebrós: "És més senzill que les polítiques de reequilibri vagin a càrrec del BCE, a les seves polítiques expansives, que funcionen com pedaços."

Mentre ens mantinguem en aquesta conjuntura deflacionista, "els QE [quantitative easing o expansió quantitativa] del BCE seran eterns". I, de fet, serien la demostració que, "al final, la pugna al si de la UE l'ha guanyat Mario Draghi, i no pas Alemanya, que ha hagut de cedir davant la fórmula pragmàtica del BCE, que si convé farà bons a cinquanta anys, o la injecció de 300.000 milions d'euros a l'economia europea que promou el president de la Comissió Europea, Jean-Claude Juncker", com explica Edward Hugh.

Redisseny d'una arquitectura

La UE es planteja per al seu futur una necessària redefinició dels seus esquemes de funcionament pel que fa a l'euro

Tots en el dilema del presoner

Com assenyala Fabian Zuleeg, de l'European Policy Centre (EPC), en la política de la UE es planteja clarament "el dilema del presoner" i per això, "per superar el clima de desconfiança entre socis de l'euro creat per la

crisi, és necessari que aquells estats que necessitin reformes rebin el suport dels altres". Així mateix, per evitar una indesitjada politització de la Comissió, "caldría externalitzar algunes de les seves funcions, per assolir un arbitratge imparcial, en qüestions com ara les polítiques de competitivitat, l'aplicació de polítiques fiscals o la creació d'una agència estadística, amb la creació d'ens independents".

Retre més comptes sobre l'euro

Atès que és veritablement feble la capacitat de demanar rendició de comptes a la Troica o el BCE, Yves Bertoncini, director de l'Institut Jacques Delors, demana, per tal de reforçar la governança de la zona euro,

"cimeres regulars i dotar l'eurogrup d'un president que s'hi dediqui plenament". Així mateix, Bertoncini veu urgent que, per tal que els parlaments de cada estat tinguin més control sobre les polítiques econòmiques de la UE, "caldría crear al Parlament Europeu un subcomitè sobre la zona euro, a més a més d'una conferència interparlamentària per tractar sobre la Unió Econòmica i Monetària (UEM)".

Millorar la qualitat democràtica

Durant la crisi, la crítica a la manca de legitimitat democràtica dels organismes de la UE ha estat constant. Segons l'opinió d'Ulrike Guérot, directora de The European Democracy Lab, "si bé Europa es pot considerar

que està prou integrada monetàriament i econòmicament, no disposa d'una democràcia real". Per superar la verticalització de les decisions europees, demana "un marc horitzontal que es basi en la perspectiva que tots compartim una mateixa ciutadania europea": "Així, ja no parlarem en termes de solidaritat entre estats en la qüestió de creditors i deutors, sinó més aviat com un fet polític de redistribució."

Solucions en funció de la situació

No es poden aplicar solucions econòmiques en moments de xoc que no siguin a mida. En aquest principi insisteixen Cinzia Alcidi i Daniel Gros, del Centre for European Policy Studies (CEPS), que consideren que

"per evitar situacions de crisi és desitjable anar cap a una coordinació fiscal, però el grau òptim de coordinació només s'assolirà si s'analitza fil per randa la natura del xoc i les condicions macroeconòmiques i financeres del moment". Aquests experts alerten que marcar-se uns objectius de dèficit o de deute a llarg termini pot entrar en conflicte amb la necessitat d'expandir l'economia a curt termini.